

Tankevekkende og akademisk om moral

Arne Johan Vetlesen, Jan-Olav Henriksen

Moralens sjanser i markedets tidsalder

Om kulturelle forutsetninger for moral. 207 s.

Oslo: Gyldendal Akademisk, 2003.

Pris NOK 298

ISBN 82-05-32341-0

Samfunnet oppleves nok av mange for tiden som ganske så ustabil – utviklingshastigheten er høy, tilsynelatende er det få og tydelige overordnede allmenngyldige regler for hva som er rett og galt, personer og firmaer

med høy anseelse i Norge knipes i korrupsjon. Aktiv dødsbistand og salg av organer har mange tilhengere i befolkningen. Finnes det egentlig lenger noen moral?

Forfatterne, en professor i filosofi og en professor i systematisk teologi og religionsfilosofi, søker med denne boken å veilede oss i den postmoderne forvirrings-situasjonen. De tar utgangspunkt i det som kan synes opplagt: At i en tid der man legger avgjørende vekt på individets menings-, ytrings- og handlefrihet, blir det vanskelig å holde fast ved en moral som gjelder for alle. Dermed risikerer vi en utvisking av begrepene rett og galt – det som er rett for deg, er galt for meg, og det er greit for begge. Gjennom nådeløs kritikk av hvordan dette i dag kommer til uttrykk i enkeltmenneskets konsum og design av seg selv slik det passer i øyeblikket, beveger forfatterne seg møysommelig mot en tidstilpasset vei ut. De forkaster verken individualismen eller forskjelligheten, men vil at moral skal oppfattes som en del av menneskets måte å vinne frihet over sitt eget liv på. I det sentrale, men ikke store kapitlet «Frihet – moralens mål» ryddes det i ulike forståelser av frihet. De vil vekke fra frihet som «hvilke sjanser man har til å gjøre det man vil» over til en dypere forståelse: «For å vite hvordan man skal handle, må man vite hvem man er.» Og hvem man er – det er ikke en situasjonsbetinget «designgreie», men noe som er bygd over tid gjennom refleksjon, selvinnsett og tilhørighet.

På veien berøres flere medisinske relevante temaer, bl.a. varslersens (the whistle-blower's, fløyteblåserens) situasjon.

Det føles ikke riktig å referere en så bredt anlagt og reflektert tekst i et lite avsnitt. En vesentlig betydning boken fikk for meg, var at det ble tydeligere hvorfor den økonomiske, pseudobiologiske argumentasjonen om at «alt jeg gjør, selv de mest altruistiske handlinger, gjør jeg av egen nytte» ikke holder – og enda mer: Jeg så hvor ødeleg-

gende denne måten å tenke på er for troen på at det er mulig å endre samfunnet i en retning som er til menneskenes beste.

Så jeg skulle gjerne anbefalt boken varmt, men jeg må gjøre det med forbehold: Tilhører du dem som ikke trives med filosofisk sjargong, vil du neppe orke denne teksten om ikke du er av spesielt utholdende karakter. Forfatterne ønsker tydelig å bidra til at samfunnet endrer retning. Men dette er en uhyre akademisk tekst, og den vil bli lest av få. Jeg utfordrer forfatterne til å lage en folkeversjon, en aviskronikk eller et innlegg til bruk i etermediene. For stoffet og budskapet er viktig nok.

Pål Gulbrandsen

HELTEF – Stiftelse for helsetjenesteforskning Nordbyhagen

Nytt og nyttig om migrene

Carl G.H. Dahlöf, Mattias Linde,

Pia Linton-Dahlöf

Migrän

Kliniska aspekter. 227 s, tab, ill. Lund:

Studentlitteratur, 2003. Pris SEK 294

ISBN 91-44-02789-3

Visste du at migrenepasienters lidelser i en WHO-utredning er blitt rangert på nivå med tetraplegi, aktiv psykose og demens? Dette gjelder riktignok bare under et kraftig anfall, men når sykdommen rammer 13 % av alle voksne og anfallene i gjennomsnitt kommer 1,3 ganger i måneden og varer 19 timer, gir det i Sverige nesten ni millioner døgn/år med svær invaliditet. Dessuten – mange flere enn de som har sykdommen (pårørende, kolleger etc.) lider av den! Alt dette og mye mer får vi vite i denne boken, forfattet av en av de fremste klinikere og forskere innen hodepinefeltet i nabolandet og hans medarbeidere fra Migränklinikk – Göteborg. I boken tar de for seg de fleste sider ved sykdommen: epidemiologi og helseøkonomi, genetikk og patofysiologi, klinikk, diagnostikk og behandling, samt spesielle forhold hos kvinner, barn og ungdom. De mange praktiske behandlingsråd, sammenlikningen av de ulike triptanene og den innsiktsfulle vurderingen av metaanalyser over disse stoffene tilhører bokens høydepunkter for undertegnede. Likeledes er de helseøkonomiske beregningene interessante: De samfunnsøkonomiske besparelsene ved migrenebehandling, både akutt og forebyggende, er enorme. Medikamentgiftene utgjør bare ca. 5 % av det behandlingen sparer av indirekte kostnader!

Stofftilfanget viser en utpreget vitenskapsbasert tilnærming, men en digresjon om såkalt komplementære behandlingsalternativer er velbegrunnet fordi migrenepasienter i stor grad oppsøker og opplever effekt av slik behandling, noe forfatterne

ikke er helt avvisende til. Undertegnede gleder seg likevel over følgende formulering: «Akupunktur innefattar alla de attribut som är förenade med stor placeboeffekt: Måttlig skadande, tidskrävande, kostsam, lätt smärtsamt, exotisk, vanligtvis administrerat av en empatisk och entusiastisk terapeut, ofta med traditionella ritualer.» Dette er et av de få utsagn i boken med en viss polemisk brodd, fremstillingen er ellers preget av grundige avveininger av motstridende syn. Mye av stoffet vil være godt kjent for lesere med spesiell interesse for hodepine, men særlig innen epidemiologi, farmakoterapi og medikamentoverbrukshodepine er det mye interessant også for hodepinespesialisten. Boken er lettlest, den har gode illustrasjoner og den anbefales for alle som ønsker å gjøre en bedre jobb for sine migrenepasienter.

Lars Jacob Stovner

Nasjonalt Kompetansesenter for Hodepine

St. Olavs Hospital

Praktisk samfunnsmedisin

John Cornell, Frada Eskin, red

Problem-based learning for health improvement

Practical public health for every professional.

240 s, tab, ill. Oxon: Radcliffe Medical Press,

2003. Pris GBP 28

ISBN 1-85775-501-4

Reformar og nyorientering i National Health Service (NHS) i Storbritannia ved starten av det 21. hundreåret har ført til auka etterspørsel etter personell med samfunnsmedisinsk kompetanse og til veksende interesse for fagfeltet.

Innan the Royal College of Physicians har the Faculty of Public Health Medicine definert ti sentrale områder for samfunnsmedisinsk praksis. I norsk språkdrakt og referenseramme kan disse omtalast som helseovervaking, forebyggjande og helsefremjande arbeid, kunnskapsbasert praksis, tverrsektorielt arbeid, utvikling av helseprogram og -tenester (med vekt på utjamning!), policy- og strategiutvikling, lokalsamfunnsarbeid, strategisk leiarskap, forskning og sist (men ikkje minst interessant) personleg fagleg utvikling og tidsstyring.

I denne boka har 11 framtrедande representantar for britisk samfunnsmedisin omtalt desse ti områda, som kvart har fått sitt eige kapittel. Framstillinga er klar, konsis og oversiktleg. Enkle figurar og tabellar lettast lesinga. Kvart kapittel inneheld konkrete eksempel og øvingsoppgåver. Boka eignar seg best for bruk i grupper av